

Departementet for Børn, Unge og Familier

ian@nanog.gl

Kopi til Susanne Lea Qvist-Aaen på sulq@nanog.gl

Sisimiut den 2. november 2022

Handicaptalsmandsinstitutionen Tilioqs høringssvar til høring vedrørende "Handlingsplan mod vold i nære relationer 2023-2027"

Departementet for Børn, Unge og Familier har anmodet Handicaptalsmandsinstitutionen om at komme med eventuelle bemærkninger til "Handlingsplan mod vold i nære relationer 2023-2027".

Handicaptalsmanden takker for denne mulighed for at kommentere på høringen.

På baggrund af departementets udkast har Handicaptalsmandsinstitutionen følgende bemærkninger:

Tilioqs arbejde tager udgangspunkt i Handicapkonventionen. I forhold til denne konvention er det vigtigt at sætte særligt fokus på **Artikel 16 – Alle har ret til at blive beskyttet mod vold og misbrug**, som pålægger Grønland at sørge for, at der er love og regler, som beskytter personer med handicap mod udnyttelse, vold og misbrug i hjemmet; og hvor det understreges, at **kvinder og børn med handicap er mere udsatte over for vold og misbrug, derfor skal Grønland være specielt opmærksomme på dem**.¹

Istanbulkonventionen har et særsomt fokus på, at visse grupper kvinder og piger har en særlig risiko for at blive voldsramte, og staterne skal **sikre, at der tages hensyn til disse gruppers særlige behov**. Kvinder og piger med handicap er i særlig risiko. *Nogle gange skal der tages visse hensyn for at sikre disse personer, der er i særlig risiko.*

Vi henviser også til Tilioqs rejserapport "Tilioq i Nord" fra 2020, hvor der er særligt fokus på vold af misbrug af kvinder med handicap. På side 75 fremgår: **"Kvinder med handicap er i højere grad end andre kvinder i risiko for at blive udsat for vold og seksuelle krænkelse. Dette gør sig desværre også gældende i Qaanaaq. Tilioq fik oplysninger om tre kvinder med handicap, som er blevet udsat for vold og/eller seksuelle overgreb. Den ene kvinde fik et handicap på grund af vold. De to andre var og er, på grund af deres handicap, mere udsatte og sårbare over for vold og krænkelse og har oplevet dette. Fysisk og psykisk vold mod kvinder er et stort problem i Grønland og særligt i de nære relationer. Dette fakta, sammenholdt med at kvinder med handicap generelt er mere udsatte end kvinder uden handicap, er stærkt bekymrende. Tilioq fik at vide, at der er foretaget en underretning om den ene kvindes situation, og at ingen myndighed har reageret på underretningen. Dette er et stort myndighedssvigt, og det vidner om, at der er behov for opmærksomhed på emnet og de forhold kvinder med handicap lever under både lokalt i Qaanaaq og nationalt."**²

Publikationen er tilgængelig på Tilioqs hjemmeside tilioq.gl.

Det er Tilioqs overordnede kommentar til nærværende handlingsplan, at personer med handicap bør indtænkes og indgå eksplicit og løbende igennem hele handlingsplanen, for at **sikre at personer og især**

¹ <https://tilioq.gl/media/qkihwaje/handicapkonventionen.pdf>

² <https://tilioq.gl/media/Oujdtgqu/tilioq-rejserapport-nord-2020-web.pdf>

kvinder og børn med handicap bliver husket i alle initiativer. Alt for tit ser vi, at personer med handicap bliver glemt og ikke tænkt med i initiativer, der blot inkluderer personer med handicap i den brede målgruppe.

Mainstreaming

Tilioq finder det positivt, at det i handlingsplanen er nævnt, at personer med handicap er i øget risiko. Vi savner dog, at dette ikke blot fremgår som en enkelt tilføjelse, men tænkes ind i hele handlingsplanen og at der fremsættes særskilte initiativer herfor.

I FN's konvention for rettigheder for personer med handicaps er en generel forpligtelse til, at **konventionen skal gælde inden for alle relevante politikker**. Dette er bedre kendt under begrebet mainstreaming. Ud fra dette princip kan efterlevelsen af FN's handicapkonvention ikke kun isoleres til en handlingsplan på handicapområdet, men skal også **eksplicit indtænkes i og indskrives i andre politikker** - herunder også i en handlingsplan mod vold i nære relationer.

I nærværende handlingsplan der ikke specifikke initiativer til, hvordan man kan målrette indsatsen til også at inkludere personer med handicap. Kvinder generelt er i risiko for vold. Tilioq har oplevet at få henvendelse fra **en kvinde, der er endt i kørestol efter vold, og er endnu mere udsat end før, fordi hun ikke får den hjælp og støtte, hun har krav på**. Der er behov for meget mere **konkrete tiltag**, for også at kunne gribe ind og beskytte kvinder og børn med handicap, der er ekstra udsatte. Tilioq finder det derfor problematisk, at beskyttelse af personer med handicap mod vold ikke er nævnt i særskilte initiativer eller metoder, men kun i generelle vendinger. Der henvises på **s. 10** til handlingsplanen for efterlevelse af handicapkonventionen, som en handlingsplan med særlig relevans for forebyggelse af vold i nære relationer. Denne er dog endnu ikke vedtaget, og i de udspil Tilioq har set, er her ikke et særskilt fokus på beskyttelse for vold af nogen slags for personer med handicap.

Tilioq foreslår derfor, at handlingsplanen indeholder en tilgang eller metode for, at kvinder og børn med handicap eller særlige behov sikres inkluderet som en særskilt målgruppe i alle relevante initiativer i handlingsplanen mod vold i nære relationer. Vold i nære relationer mod personer med handicap skal bekæmpes ved en **koordineret indsats** og der bør udarbejdes **procedurer for samarbejde mellem de forskellige instanser**.

Tilioq henleder opmærksomheden på, at nære relationer ikke kun er "ægtefælle eller partner, familiemedlem, ofrets sambo" – det kan f.eks. også være en person på en døgninstitution, eller en person der har misbrugt sin myndighed. Her er der risiko for at volden bliver begået gentagne gange mod en person, som er sårbar på grund af psykiske og kognitive handicap, fordi gruppen er i større risiko for at blive udsat vold og ikke få hjælp og støtte.

Vold mod kvinder med funktionsnedsættelser udgør **primært en voldsproblematik**. På trods af dette er der en tendens til, at voldsramte kvinder med funktionsnedsættelser **primært bliver mødt som handicappet**. Konsekvensen bliver, at voldsramte kvinder med funktionsnedsættelser **ikke får de samme muligheder for hjælp som voldsramte kvinder uden funktionsnedsættelser**, selvom karakteren af volden ofte kan sidestilles.

Voldsramte kvinder med funktionsnedsættelser skal have adgang til de samme støttetilbud, som voldsramte kvinder uden funktionsnedsættelser benytter. Dette bør fremgå tydeligt og en strategi for at sikre dette bør udarbejdes.

Parternes implementering af denne konventions bestemmelser, især foranstaltningerne til beskyttelse af ofres rettigheder, skal sikres uden nogen form for diskrimination, herunder handicap. **Diskrimination er en velkendt problematik på handicapområdet, som der ikke er lovgivning mod endnu. Diskrimination er ofte**

en årsag til, at der ikke lyttes til eksempelvis henvendelser om vold og ikke ydes hjælp og støtte til denne sårbare gruppe, når de rammes af vold.

Der mangler **social og kommunikativ tilgængelighed** for både voldsramte kvinder og børn med funktionsnedsættelser, herunder personer, der ikke kan skrive eller læse, eller ikke har et talesprog. Der mangler initiativer, som specifikt kommer voldsramte kvinder med funktionsnedsættelser til gode, og der mangler i denne sammenhæng især fokus på den **forebyggende indsats**. Der er behov for øget koordinering og samarbejde mellem flere forskellige aktører.

I forhold til **3.0 Samlet oversigt over initiativer i handlingsplanen**

"Krisecentrene skal styrkes og udvides": Tilioq anbefaler, at der sikres fysisk tilgængelighed på landets krisecentre og familiecentre for alle borgere, således at de kan modtage kvinder med kørestol og kvinder med andre handicap.

"Efteruddannelse, supervision og kompetenceudvikling til fagpersoner, som arbejder med vold i nære relationer": Tilioq anbefaler, at man her særligt sikrer viden, kompetenceudvikling og supervision ift. personale på døgninstitutioner og andre botilbud.

Ved udvikling af undervisningsmateriale mv., udvikling af videnscenter for vold, overgreb og beslægtede tematikker skal **viden om særligt sårbare grupper herunder handicap særligt tænkes og skrives ind.**

I forhold til **5.0 Formål, målgruppe og igangværende initiativer på området**

Tilioq finder det nødvendigt, at kvinder og børn med handicap nævnes særskilt her, da de udgør en gruppe, som er ekstra udsat og i øget risiko for vold.

"Den sekundære målgruppe for handlingsplanen er fagpersoner, som arbejder med voldsområdet." Her kunne man tilføje fagpersoner, der arbejder på døgntilbud og lignende steder, som for personer med handicap er hjem, og som er fagpersoner, der udgør disses nære relationer.

I forhold til **6.0 Handlingsplanens indsatsområder**

Det forebyggende og tværfaglige samarbejde er ikke mindst vigtigt på døgninstitutioner og botilbud, så tegn på vold opdages og stoppes tidligt. Tilioq ønsker fokus på og løsninger på, at både personer med handicap og deres pårørende ofte er i en sårbar afhængigheds-situation ift. ledelse og personale, hvor de ikke altid bliver hørt eller deres bekymringer fulgt op på.

"Handlingsplanen anbefaler følgende initiativer:"

Her må Tilioq understrege vigtigheden af, at det i alle forhold skal tænkes ind og nævnes eksplicit, at personer med handicap og især kvinder og børn er ekstra sårbare og i risiko for at blive udsat for vold, ikke ved hvordan de får hjælp, og ofte ikke bliver hørt, hjulpet eller troet på. Dette skal italesættes, tages alvorligt og der skal findes løsninger på det, både i forhold til at sikre viden, oplysning, uddannelse og steder man kan henvende sig, hjælp som er tilgængelig uanset, om man har et fysisk handicap, uanset om man kan læse og skrive eller ej, uanset man ikke har sprog eller f.eks. er døv.

Ansatte i landets krisecentre samt politiet skal vide, hvor de kan henvende sig for eksempelvis tegnsprogstolkning eller specifik viden.

Tilioq finder det positivt, at det nævnes, at det skal sikres, "at særligt sårbare grupper, herunder personer med handicap og psykiske lidelser, bliver inkluderet i disse tilbud." Tilioq ønsker, at det i handlingsplanen fremgår mere eksplicit, hvilke metoder man vil bruge hertil. Det er vigtigt, at der sikres eksempelvis psykologsamtaler, krisehjælp med videre til personer med handicap, der har været udsat for vold – uanset de ikke har sprog, hørelse, har et kognitivt handicap eller andre handicap.

Der er en tendens til at børn med handicap er ekstra udsat for vold og mobning – også i hjemmet. Tilioq ønsker fokus på dette og på løsning af dette i samfundet generelt, og anbefaler, at det fremgår af handlingsplanen, at det er et indsatsområde.

"Efteruddannelse, supervision og kompetenceudvikling til fagpersoner, som arbejder med vold i nære relationer": her anbefaler Tilioq, at vigtigheden af fokus på personer med handicap nævnes eksplicit.

I forhold til 6.3 **Viden om vold i nære relationer skal styrkes med særligt fokus på forebyggelse blandt børn og unge**

Der er behov for mere evidensbaseret, detaljeret og registerbaseret viden og data omkring vold i Grønland, og Tilioq vil understrege, at der er et behov for dette specifikt i forhold til døgninstitutioner.

Handlingsplanen anbefaler, at "**Der skal oprettes et nationalt videnscenter for vold, overgreb og beslægtede tematikker.**" Tilioq vil her fremhæve at personer med handicap i langt højere grad end andre er udsat for fysisk, psykisk eller seksuel vold. Alligevel er der meget begrænset viden om voldsofre med fysiske, psykiske, sensoriske og kognitive handicap. Derfor bør dette være et særligt område for videnscenteret, også ift. eksempelvis oplysningskampagner og undervisningsmateriale. Her anbefaler Tilioq, at der indtænkes også at undervise i, at personer med handicap er en særlig udsat gruppe. Mange børn med handicap bliver mobbet og udsat for vold, også i nære relationer. De er i højere grad i risiko for at blive udsat for mobning og vold. Ved brug af undervisning i handicapforståelse kan flere børn og unge få kendskab til og forståelse for, hvad det vil sige at leve med et handicap. Dette håber Tilioq, bliver tænkt ind i indsatsen.

I forhold til **8.0 Opsummering**

Tilioq ønsker, at det eksplicit beskrives, hvordan Handlingsplan for efterlevelse af FN's Handicapkonvention vil medvirke til forebyggelse af vold i Grønland.

Afsluttende bemærkninger

Hertil bemærkes det yderligere, at der generelt er behov for yderligere konkretisering af handlingsplanens målsætninger således, at strategien har specifikke, konkrete og målbare målsætninger. Overordnet foreslås det derfor, at der i stedet for overordnede visioner for hvert initiativ opstilles konkrete målbare målsætninger for, hvad de forskellige initiativer skal opnå inden 2027.

Tilioq ser desuden med bekymring på, at det ikke er beskrevet, hvordan handlingsplanen skal finansieres. Når der ikke på forhånd er afsat konkrete midler til sådanne initiativer, er det Tilioqs erfaring, at de ofte glemmes eller nedskaleres væsentligt, når de skal implementeres.

Tilioq vil i særdeleshed nævne, at det er uheldigt, at der ikke er særlige initiativer til at modarbejde vold, overgreb og misbrug kvinder og børn med handicap, som vi ved er særligt udsatte for dette.

Tidligere inddragelse af Tilioq ikke hørt

Behov for øget fokus på kvinder og børn med handicap: Tilioq har tidligere været inddraget i processen omkring en handleplan og har også her givet sine holdninger til kende. Disse ses dog ikke fremgå af handlingsplanen. Tilioq vil derfor gøre opmærksom på dette, da vores inddragelse ikke bare er proforma – det vi siger, regner vi med bliver hørt. Tilioq vil derfor igen understrege anbefalingen af, at **kvinder og børn med handicap bliver et fokus i målgruppen**, da man fra internationale undersøgelser ved, at **disse grupper er langt mere udsatte i forhold til at opleve vold**. Vi får som tidligere nævnt også en hel del henvendelser fra kvinder med handicap eller deres pårørende, der oplever dette. Vi ser dokumentation om det og vi er vidende om, at disse sager ofte ikke kommer videre i systemet trods gentagne henvendelser og dokumentation, ligesom ofrene ikke får hjælp eller støtte. Der er problematikker som er særlige for kvinder og børn med handicap, som kræver særskilt opmærksomhed, men der er også brug for at de problematikker og tiltag som gælder alle andre også sikres tilgængelige på alle måder for personer med handicap, og her ved vi at det er et problem eksempelvis i forhold til ekstra udsathed, anmeldelser til politiet og hjælp på krisecentre. Det er stærkt bekymrende.

I vores rejserapport i Qaanaaq har vi skrevet om dette i afsnittet på side s. 75.³

Desværre er denne gruppes udsathed endnu ikke yderligere belyst i Grønland. Men vi står til rådighed, hvis der viden eller information, I søger.

³ <https://tilioq.gl/media/0ujdtgqu/tilioq-rejserapport-nord-2020-web.pdf>